

Ptačí budky a krmítka

Ptačí budky

- Umělé hnízdní dutiny
- Náhradní hnízdní prostředí
- Snaha pomoci, přilákat ptáky do své blízkosti
- Ptáci jsou velmi užiteční, zbavují rostliny hmyzích škůdců.
- Důležité myslet na životní prostředí v okolí hnízdiště

Kde ptačí budky vyvěšovat?

- Vhodnými lokalitami jsou **zahrady, parky, sady, stromořadí** atp.
- Pokud máte fasádu, do které se dá a může vrtat, lze připevnit ptačí budku i **přímo na dům**.

Kdy ptačí budky vyvěšovat?

- Nejvhodnějším obdobím je **podzim**. Ptáci, kteří u nás zimují, si **vybírají místo pro hnízdění už od konce roku** a budka stihne navíc trochu **zapadnout do prostředí** (takzvaně opršet).
- Vyvěšování ptačích budek v předjaří a brzy z jara slouží pak především pro ty druhy, které se k nám vracejí ze zimovišť. Tím zajistíme, že i na ně nějaká budka zůstane. Jinak samozřejmě platí, že budku lze pověsit i kdykoliv během roku, dříve nebo později ji ptáci objeví a nejspíš i obsadí.

Jak vysoko budku zavěsit?

- Každý druh preferuje jinou výšku nad zemí, ale **ptáci osidlují i výše nebo níže umístěné budky**, takže se s tím nemusíte tolik trápit.
- Pro menší zahradní ptáky je **nejčastější umístění 1,5 až 2 metry nad zemí**.
- Důležitá orientace vletového otvoru – J, JV, V
- Myslete také na to, že bude potřeba budku každý rok vyčistit, a to buď na místě, nebo v případě, že je budka ve špatném stavu, ji bude nutné sundat. **Budky pro velké ptáky** (dravce, sovy atp.) se umísťují výše – cca **6 až 8 metrů nad terén**.
- Někteří ptáci mají pro změnu rádi **dutiny nízko u země** (sýkora uhelníček, šoupálek, střízlík atd.). Pokud u sebe chcete ubytovat nějaký konkrétní druh, který se v okolí vyskytuje, zjistěte si, co mu vyhovuje.

Hustota budek

- Některé druhy, jako třeba vrabec polní a domácí nebo špaček obecný, hnízdí polokoloniálně, tedy blízko sebe.
- Většina druhů ale preferuje více soukromí (například sýkory, lejsci, brhlík nebo rehci) – odstup budek aspoň 50 m. Lze ale pověsit i více budek na jeden velký strom do různé výšky. Maximálně nebudou obsazeny současně, ale každá v jiném období hnízdní sezony. Ptáci využívají budky nejen k hnízdění, ale někdy v nich i nocují, takže pokud nějaká budka není zrovna obsazená, nemusí to hned znamenat, že je úplně zbytečná.

Čím se liší ptačí budky?

- Budky pro ptáky se liší velikostí a tvarem vnitřního prostoru, některé jsou **pravoúhlé**, jiné mají **prostor ve tvaru válce**. Při výběru je důležitý **vletový otvor**, ten udává, pro jaké ptáky je budka určena. Budky se vyrábějí nejčastěji **ze dřeva** (z desek nebo z vydlabaného kmenu – tloušťka stěn minimálně 2 cm) a z **dřevocementu**.

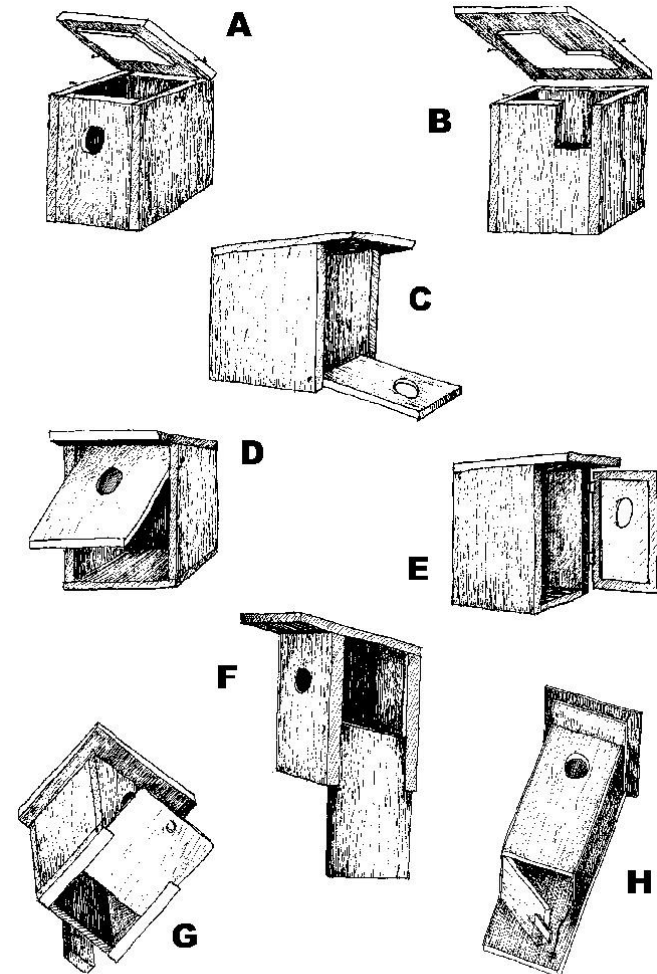

Průměr vletového otvoru

- Průměr otvoru určuje, který pták se do budky protáhne a který už ne. To je důležité v případě, že chcete v budce ubytovat malé zahradní ptáky. Pokud má budka otvor, který vyhovuje i většímu ptáku, ten často toho menšího z budky vypudí. Např. sýkora koňadra vs. sýkora modřinka.
- **průměr 26 mm** – sýkora modřinka, sýkora babka, sýkora úhelníček a sýkora parukářka
- **průměr 32 mm** – univerzální velikost pro malé ptáky
- **průměr 45 mm** – pro špačky
- **průměr 55 mm** – pro strakapoudy
- **průměr 8 cm** – sýc rousný, holub doupňák, kavka obecná, kulíšek nejmenší
- **průměr 11 cm** – puštík obecný, holub doupňák, kavka obecná, morčák velký a hohol severní

Ptačí budky - vlastnosti

- Tvar vletového otvoru není rozhodující, většina druhů preferuje oválný
- Vnitřní rozměry dutiny: minimum pro drobné pěvce 12x12 cm, optimum 13x14 cm
- Otevírání budek!
- Ochrana proti počasí – impregnace, lepenka

Různé způsoby otevírání budek: A, B – střešní; C, D, E – přední; F – boční; G, H – spodní

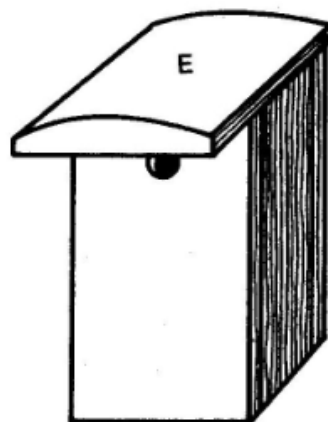
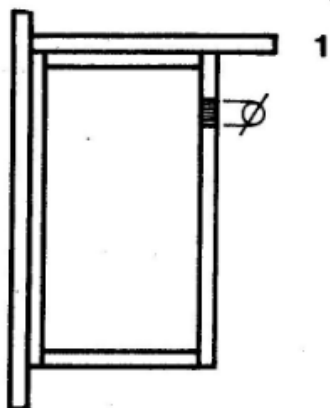
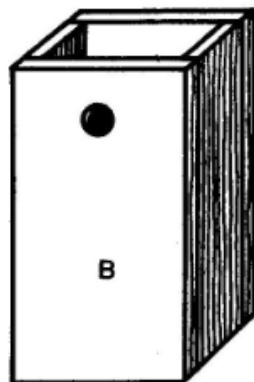
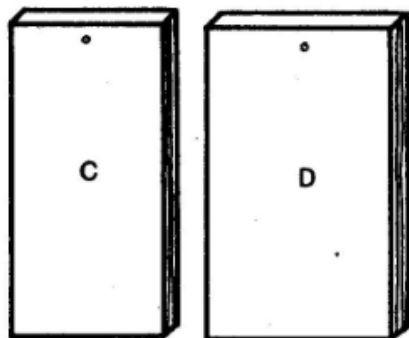
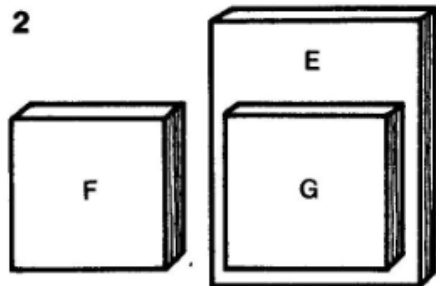
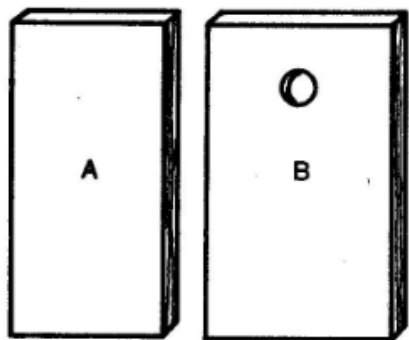
Rozměry ptačích budek

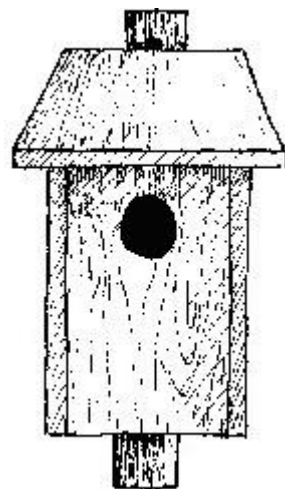
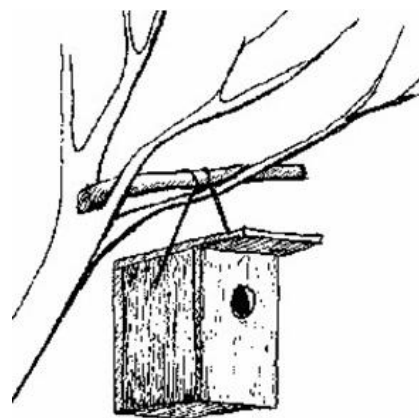
Doporučené rozměry hlavních typů ptačích budek

Typ budky	Vletový otvor	Rozměry dna	Hloubka dutiny
A. Modřinka	27 - 28 mm	min. 12 x 12 cm	20 - 25 cm
B. Koňadra	33 - 34 mm	min. 12 x 14 cm	min. 20 - 25 cm
C. Lejsek	30 x 45 (50) mm	min. 14 x 14 cm	min. 18 - 20 cm
D. Špaček	45 - 50 mm	min. 15 x 15 cm	min. 25 - 30 cm
E. Kavka	60 - 70 mm	min. 20 x 20 cm	min. 35 cm
F. Doupňák	80 - 120 mm	min. 30 x 30 cm	min. 40 cm

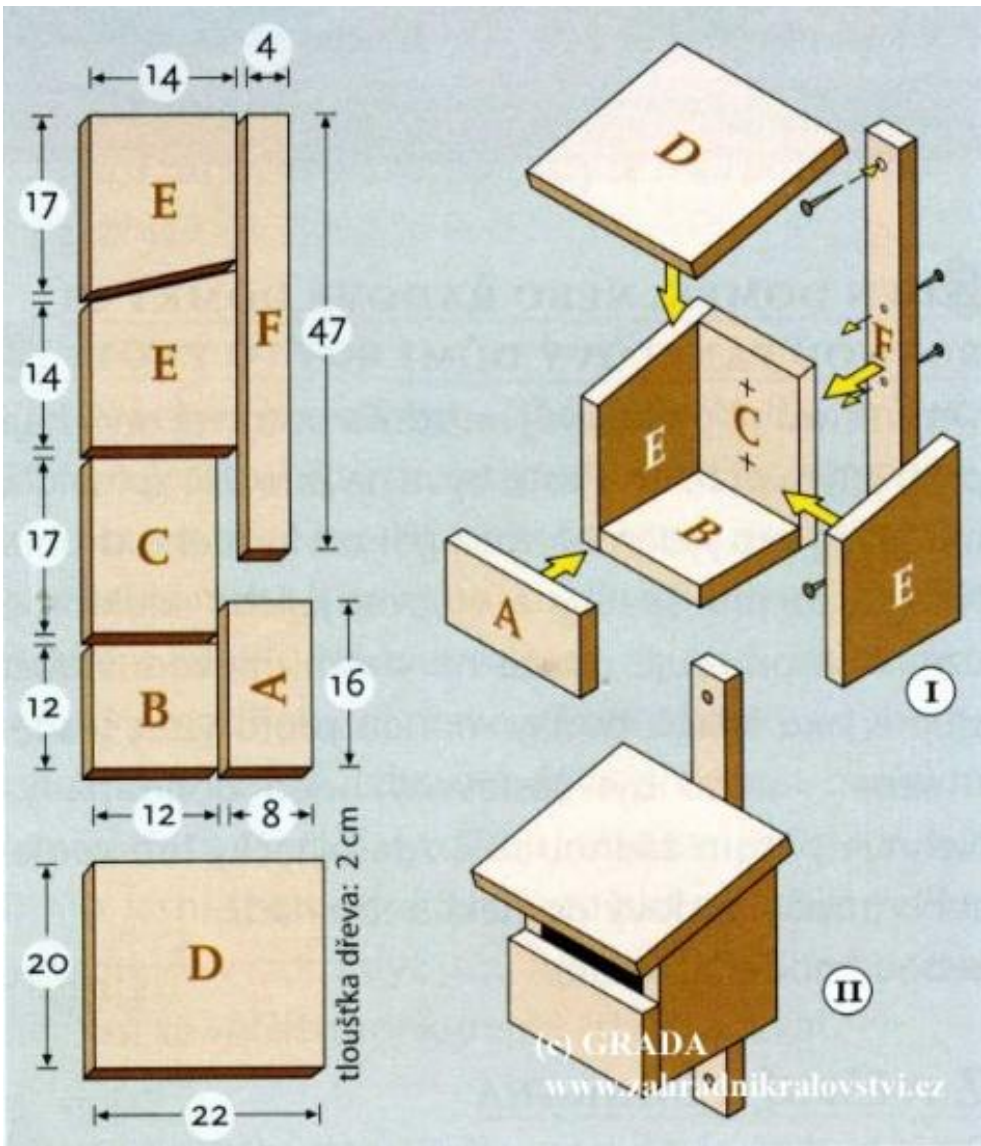
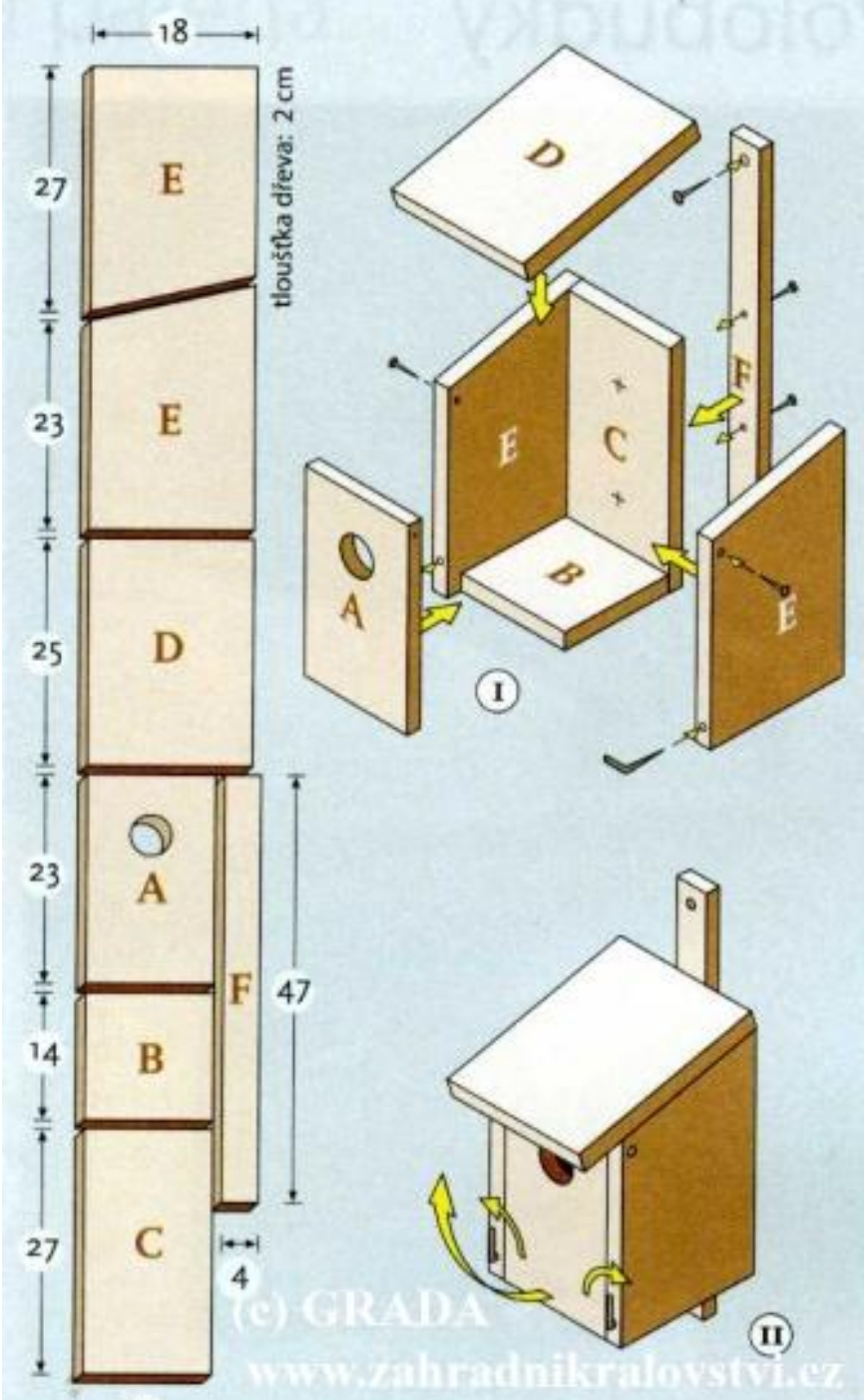

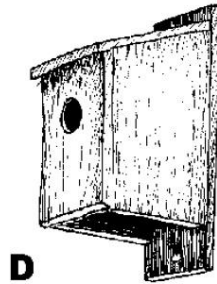
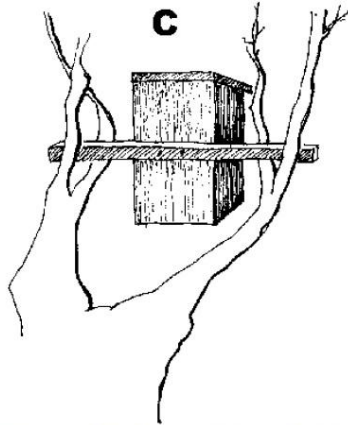
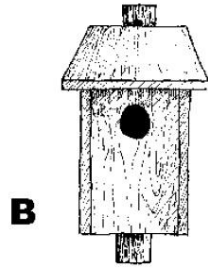
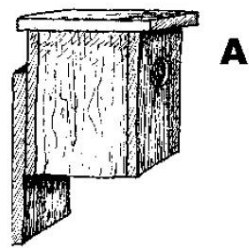
17. Zavěšení budek na kmeny nebo silné větve: 1 - nesprávně, 2 - správně se sklonem proti vnikání vody

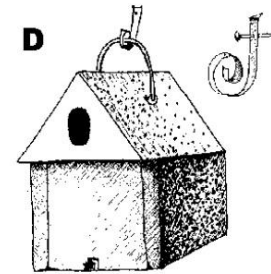
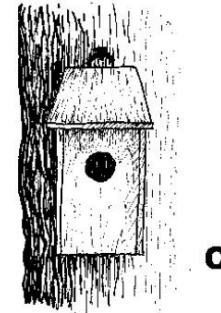
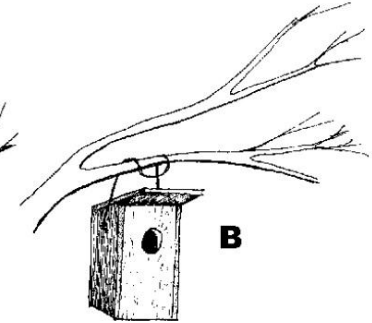
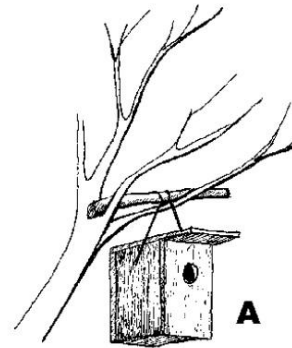
20. Konstrukčně jednoduchá budka se snímatelnou stříškou:
1 - z prkénka, 2 - z krajinky; A - zadní stěna, B - přední stěna s vletovým otvorem, C, D - boční stěny, E - stříška, F - dno, G - strop

Způsob zavěšení

Zavěšování budek: A, B, C – pomocí závěsné lišty, D – pomocí prodloužené zadní stěny

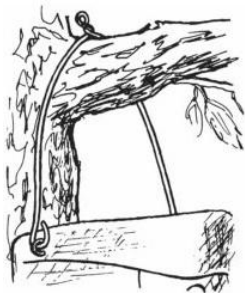

Zavěšování budek: A, B – pomocí drátu, C – háček, D – drátu a háčku (včetně detailu háčku)

- Závěsná lišta – vertikální či horizontální
- Prodloužená zadní stěna
- Závěsný drát, háček

Zavěšení na větev – drát

Pokud má strom dostatečně silnou větev, která budku unese, můžeme ji zavěsit pomocí drátu do prostoru. Díky tomu budou ptáci uvnitř budky ještě více chráněni. Když jde o dřevěnou budku, můžeme ji zavěsit pomocí skobiček (nebo oček) a drátu.

Hřebíky

Co stromu na hřebíku, vrutu nebo svorkách nejvíc vadí, je případná koroze. Strom používá kůru jako ochrannou bariéru proti vnějšímu prostředí, každý hřebík tuto vrstvu narušuje. Nerezové hřebíky nebo speciální **hřebíky ze slitiny hliníku** jsou šetrnější. Při instalaci ptačí budky na kmen bychom si měli umístění předem rozmyslet, abychom do stromu nedělali více děr, než je potřeba. Strom se při narušení kůry přirozeně snaží dané místo zahojit a ochránit se tak před možnou infekcí (bakterie nebo houby).

Hřebík nezatloukáme až na doraz, necháváme minimálně 1-2 cm vykukovat, aby nám do stromu „nezarostl“ příliš brzy. Strom postupem času mohutní, uvádí se 2-15 mm za rok. Pokud by hřebík zarůstal, můžeme ho trochu povytáhnout.

Zavěšení na kmen – zadní lišta

Dřevěné budky se někdy dodávají s dřevěnou lištou (latí), pomocí které se budka ke stromu připevní. Lišta se pomocí vrutů přišroubuje k zadní stěně budky. Pozor, uvnitř budky nesmí vruty vyčnívat. Horní přesahující část lišty se pak vrutem nebo hřebíkem připevní ke stromu. Mezi lištou a budkou se může držet vlhkost, můžeme ale použít lištu z materiálu, který vodě odolá – kov nebo plast. Tak nebude hrozit, že lišta uhnije a celá budka spadne.

Nezapomínejme, že kmen stromu překvapivě rychle sílí, a proto nikdy nezatloukáme hřebík až po hlavičku, ale necháváme ho cca 1 cm vyčnívat.

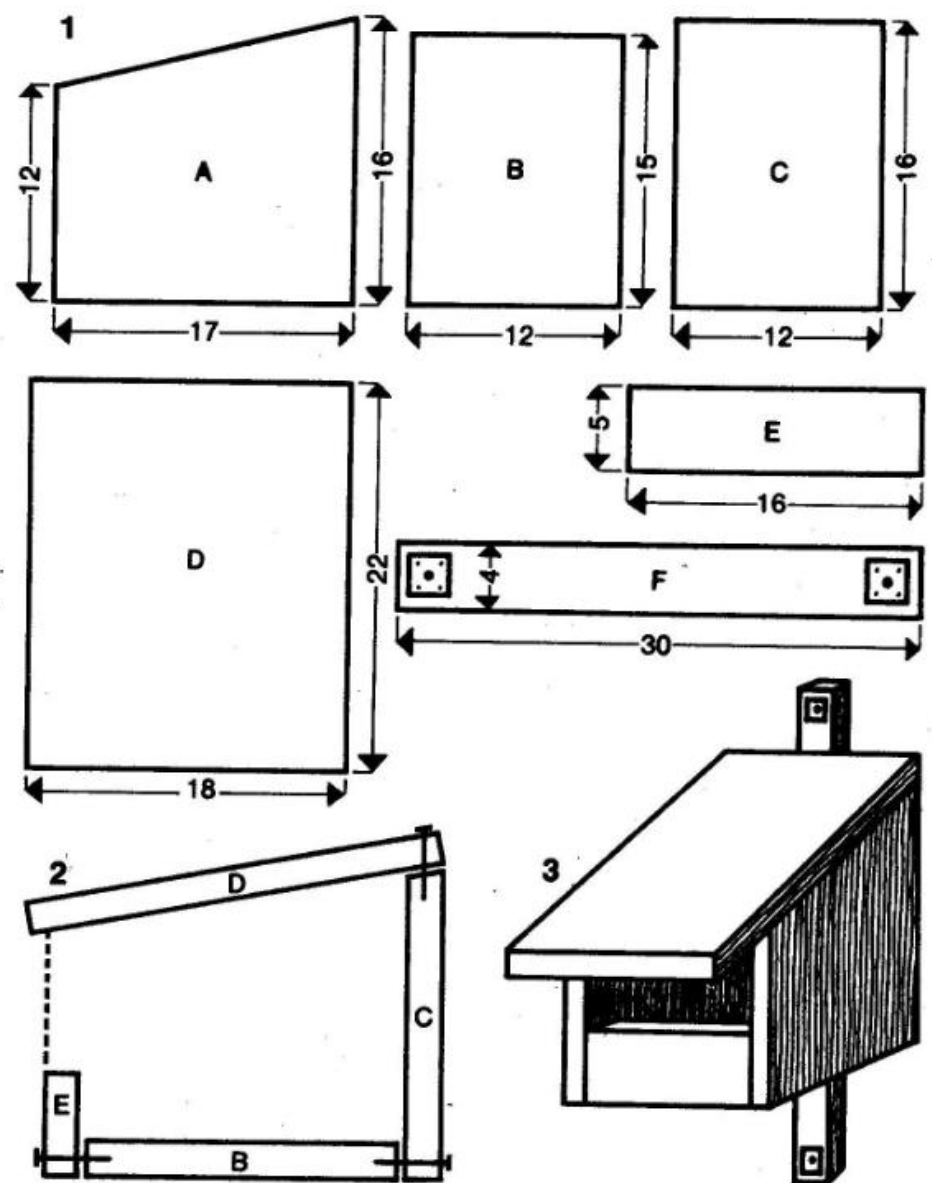
Zavěšení na kmen – drát a hřebík

Ptačí budky Schwegler jsou vybaveny drátem, díky kterému je lze jednoduše pověsit na kmen stromu. **Hřebík** se skrz očko drátu přibije do kmene, drát je dostatečně silný a budku v pohodě unese.

Nezapomínejme, že kmen stromu překvapivě rychle sílí, a proto nikdy nezatloukáme hřebík až po hlavičku, ale necháváme ho cca 1 cm vyčnívat.

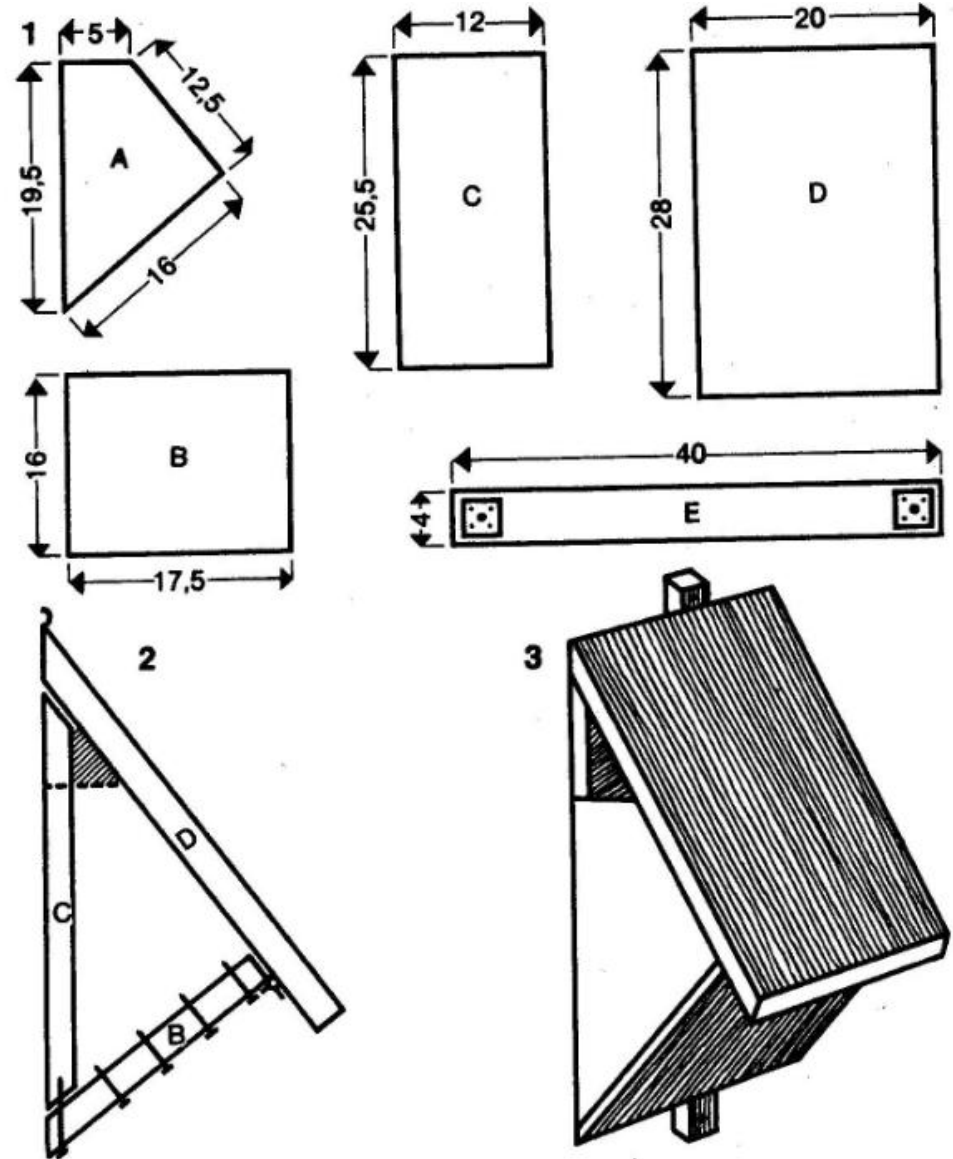

- polobudka

24. Polobudka /rehkovník/ pro rehka domácího, lejska šedého a konipase bílého s vletovým otvorem 6 x 12 cm /podle HENZEHO/:
 1 - jednotlivé díly, 2 - řez, 3 - celkový pohled; A - boční stěna, B - ano, C - zadní stěna, D - stříška, E - přední stěna, F - závěsná lišta /rozměry jsou uvedeny v cm/

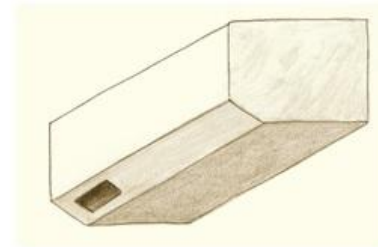
- šoupálkovník

1. Prkenná budka pro šoupálka krátkoprstého a šoupálka dlouho-
 rstého /podle HENZEHO/: 1 - jednotlivé díly, 2 - řez, 3 - celko-
 ý pohled; A - boční stěna, B - dno budky, C - zadní stěna,
 D - stříška, E - závěsná lišta; vpravo - pohled z boku, dole -
 celkový pohled /rozměry jsou uvedeny v cm/

Speciální tyby budek

Komorové budky pro rorýse

Jednokomorová budka

Dvoukomorová budka z extrudovaného polystyrenu

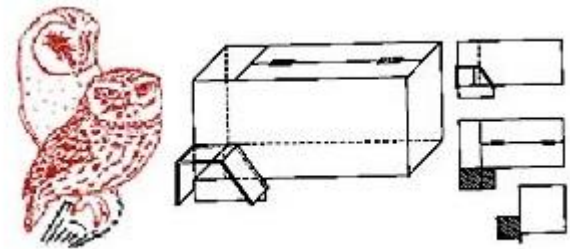
Speciální tyby budek

Kůlnová budka pro dudka chocholatého

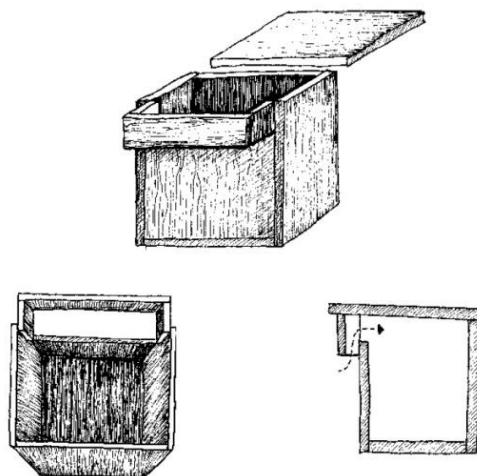
Speciální tyby budek

- sovy lidských sídel

Ochrana proti predátorům

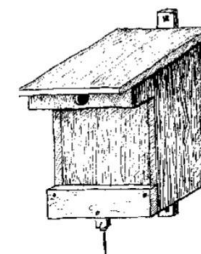
- Strakapoud, kuna a kočka
- Budky bez bidélka (drsné stěny), pod vletový otvor na vnitřní straně umístit malou lištu
- Oplechování vletového otvoru
- Dostatečná hloubka hnízdní dutiny (**15-18 cm**)
- Prodloužený vletový otvor, nástavba na vletový otvor

Obr. 6 Sýkorník s jednoduchou nástavbou proti kočkám a kunám – celkový pohled, pohled shora a pohled z boku. (podle Svobody in Paveika 1984)

Ochranný kryt na vletový otvor proti kunám a kočkám

Sbíjená budka pro všechny druhy dutinových hnízdičů s nástavbou proti kočkám (podle Henzeho & Zimmermanna 1969)

Chytré ptačí budky s wifi kamerou

- AI – detekce pohybu, rozpoznávání ptačích druhů
- Automatické foto, video + audio (paměťová karta, cloud)
- Živý náhled, notifikace na mobil (speciální aplikace)
- Noční IR přísvit
- Dobíjení baterie – solární panel
- Ochrana proti predátorům, odolnost vůči počasí

Kontrola a čištění budek

- Hnízdní sezóna – jednou za dva týdny z povzdálí 30 minut 1x za 14 dnů.
- Na podzim ve spojení s čištěním budek
- Výstelka – parazité, trus, nevylíhlá vejce, uhynulá mláďata, hnízda vos, zimující hmyz...
- Ptáci si rádi budku před hnízděním nově vystelou
- Otevřít budku, v rukavicích odstranit hnízdo a budku vymést kartáčem či smetáčkem. Pro čištění rohů je vhodné použít špachtli. Případně teplá mýdlová voda (x pozor na plíseň)

Užitečné internetové odkazy

- www.birdlife.cz
- www.pomahamprirode.cz
- www.zelenadomacnost.cz

DOPORUČENÉ

NEJOBLÍBENĚJŠÍ

NEJNOVĚJŠÍ

Sýkorník základní 28 mm

600,00 Kč

Netopýrovník malý

800,00 Kč

Pidiobydlí pro všechna
hovádka boží

600,00 Kč

Klíčenka sova

100,00 Kč

Ptačí krmítka

- většina ptačích druhů od nás v létě a na podzim odlétá (hmyzožravci)
- přesto u nás mnoho ptáků zůstává
- příkrmování není nezbytně nutné
- krmit pouze v chladných částech roku

- nejrozšířenější a nejznámější je příkrmování na krmítku
- ale některé ptačí druhy sbírají potravu raději / pouze na zemi
- pozor na predátory

- během zimy můžeme na krmítku pozorovat okolo 30 druhů ptáků

Radim Kalivoda, (c) 2007

Průběh Bohdál
NATURFOTO.CZ

nezvaní hosté

pozor na nemocné ptáky

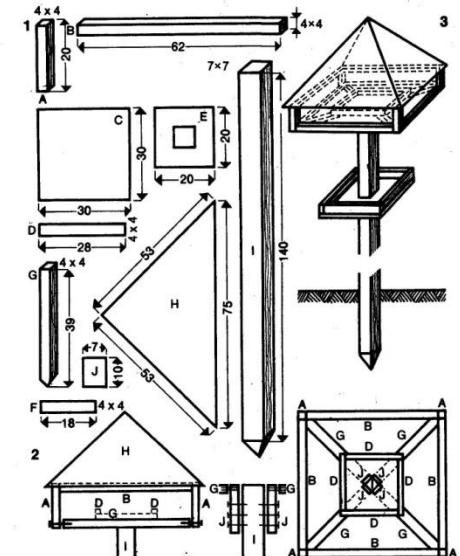
- trichomonóza

- ptačí neštovice

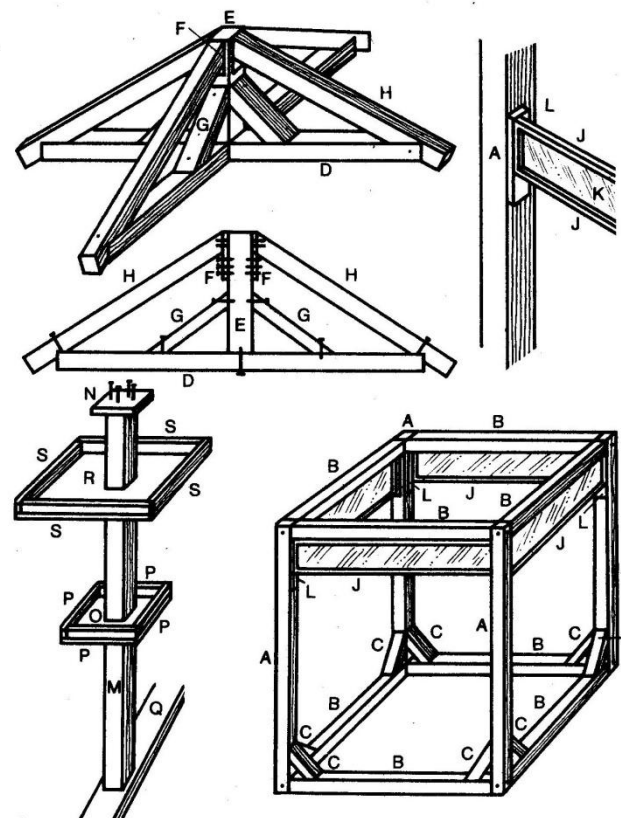
klasické krmítko

- důležitá velká stříška – ochrana proti dešti a vlhnutí a plesnivění potravy, vhodné zajistit odvod vody
- Žádné ostré hrany, čouhající hřebíky...
- alespoň 1,5 m nad zemí, 3 m od nejbližších stromů/keřů
- žádoucí pravidelné čištění od zbytků potravy. občas je dobré krmítko vydezinfikovat například octem pomocí rozprašovače.

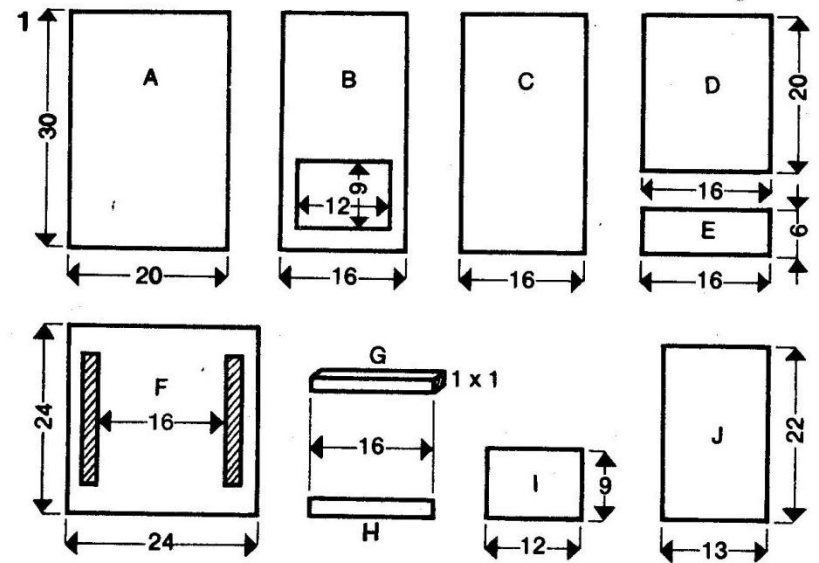
37. Kůlové /malé hessenské/ krmítko vhodné do parků a zahrad:
1 - jednotlivé díly, 2 - fez, 3 - celkový pohled; A až J - jednotlivé díly /rozměry jsou uvedeny v cm/

besídkové (altánové) krmítko pro větší zahrady a parky

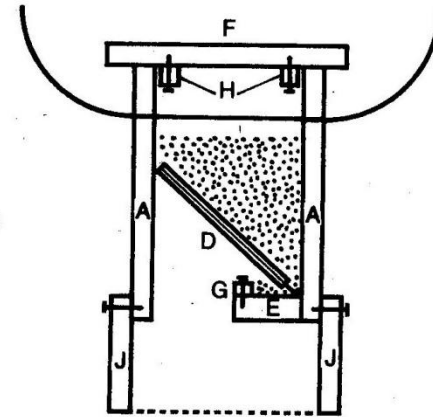

36. Besídkové /altánové/ krmítko pro větší parky, zahrady nebo i do lesa: A až S - jednotlivé díly

automatická násypná krmítka

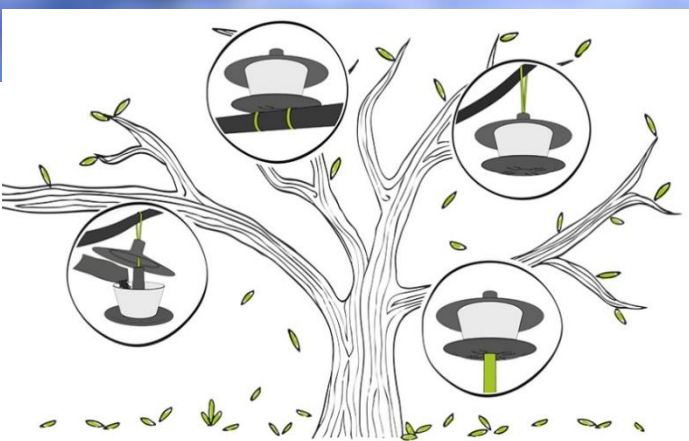
2

29. Jednostranné automatické násypné krmítko s nástavcem proti vrabcům: 1 - jednotlivé díly, 2 - řez; A - boční stěna, B - přední stěna, C - zadní stěna, D - skluzné prkénko, E - dno žlábků, F - stříška, G - lišta žlábků, H - přichytky stříšky, I - skleněná tabulka, J - nástavec proti vrabcům /rozměry jsou uvedeny v cm/

závěsná krmítka

Krmítka od firmy Plastia

syrový lůj, tuková směs

- Rozpuštěný (nepřepálený) lůj smíchaný se slunečnicovými semeny, mákem, mletými ořechy a strouhankou

Čím krmit ptáky v zimě?

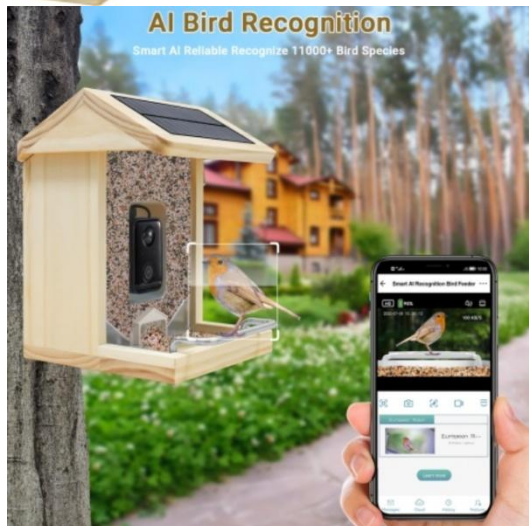
- většina našich ptáků má nejraději semena slunečnice a jádra ořechů
- část semen ze speciálních směsí zůstává v krmítcích nevyužita
- nejvhodnější používat semena slunečnice a občas přidat trochu máku, len, proso, řepku, pšenici, loupaný oves nebo zbytky vyloupaných ořechů

- kosi, kvíčaly a brkoslavi mají nejraději jablka nebo sušené plody jeřabin. Ty je dobré rozvěsit na větve stromů v okolí krmítka.
- Strakapoudi, brhlíci i sýkory mají velmi rádi lůj nebo lojové koule.
- vrabci polní a vrabci domácí mají rádi NESOLENOU strouhankou z bílého pečiva. V žádném případě do krmítka nepatří chléb a zbytky jídel z kuchyně.

Chytré ptačí krmítko s wifi kamerou

- Vnitřní baterie s dobíjením za solárního panelu ve stříšce krmítka
- AI detekce pohybu s rozpoznáváním ptáků
- Automatické určování ptačích druhů s odkazem na Wikipedii s informacemi o konkrétním druhu
- Automatický záznam videosekvence při detekci pohybu
- Možnost záznamu na vnitřní paměťovou kartu nebo na cloud
- Vestavěný mikrofon, záznam obrazu i zvuku
- Noční přisvit
- Mobilní aplikace (Android a iOS)
- Živý náhled, notifikace na mobil při detekci pohybu

Děkuji za pozornost!